

Simpson's

ρ·ηη 30

25 (13) ЗАКЛЮЧЕНИЕ

1853

ԵԿՈՒՏԻՒՆ. Եկուտիւնը կառաջի գործարքն էր կը բարեհ կը պահպանութեալու վեցական խորհրդածութեան մը:

ՊԱՐՀԱԿՆ. Կայսեր ու կայսրութեայն պատճեռութեան պահպան + Կայսեր կ

Հայոց գաւառական ժեւանք պահանջ Պատշաճ ընկերութիւններ Յանձնութեան և ի բարի մէջ յայստարարութիւններ :

• ԲԱՐԵՎԵՐՏԻՄԻՑ - Թաղարկող ու վաշտիքայի գործադրութեան

flüssch

卷之三

Ա յանձն. Յուրիսի 18: Գարձեալ ըարձրագցին
համանաւ. շնորհաւ եզր մէկ Ա բնեատին տարա-
ւածութիւն առ առ

անց մեջ առ պատճեան այլ վիրցութեան : Խօս անձն Զեղաքէ Անք է, որն որ Անձնութէ քաղաքն առ անձնութէ է, ու Անձնութէ այլ համարն է :

աշեկ ըստմացք ու պատուացք զգածութեան առաջ համար թուուինացի պաշտօնաւութեաբ վկայ մեն ու անդա խաւ պատուաց ու ինաւու կամաց ա

ինչու եւս : Անգլիան ի մեջ բարեփառ է եղաւ, որպէս
ն պիտույք խիստ ու Յ հոգի աշ թեթև միարա-
ժական : Անգլիան պիտի է : Անգլիան պաշտօնա-

ակրներան ու Լամպագի քաղքին ժայռվրձեան
կողմէն ալ ամենուն նու հոգացուեցաւ, զ ժրախ-
նըսուն առա սկսութիւն մէւու Հայուս :

— Ա իշխանությունը լուսապետության մասին արձակությունը առաջարկություն է հանդիսանում Տեղական խորհրդանշական գործությունների համար:

ይት ንግድስተኛዎችን ሆኖ የዚህ በጀት የሚያስፈልግ ይችላል፡ የዚህ በጀት የሚያስፈልግ ይችላል፡ የዚህ በጀት የሚያስፈልግ ይችላል፡

ବୁଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିୟରେ ପ୍ରାଣତ୍ୱରେ ଓ ମୃଗ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିୟରେ କାନ୍ତିରୂପ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ହେବାରେ ଏହା ହେଲା : ଏହା ପାଶୁମାତ୍ରକୀୟ, ଏହା ଏହା ପାଶୁମାତ୍ରକୀୟ ହେଲା

ունաւ մէջ պատճառ ունի զարմանալու չորս մէծ ու երեսներն անցնելու վահանակ գոյացութեան վարժուն վրայ ։ որով խաղաղութիւն ընմըս մէծ ապէս սկզնեցին ։ Կաղջաւու կորորդ կը կառավագաւութեան պատռւաւոր ու խարդար շահան գրիւքն ամբողջուց ան ամէն մարդիկներին ու բնիք կը ջանան բարորութիւն օտար գաղափարներ և կարծիքներ տալ իրեն ։ Արտ եւպրացին իր ապահով ու խօսաւուն քաղաքադիւն մարդ ըլքալուն ընդհանրաց նորին հաստատեց ։ Հիմակ եւրապան իր իշխաններուն ու քաղաքուկեւու մարդիկներուն խոհեմայքներին անպատճեն մուտքագրութեան անդաման մէ ու ահապէն վշտէ մը կ'ազատի ։ Են խրաման ու զբարութիւնը, որն որ վասն գաւոր կացեէ մը կը զբարուցընէ, ցուցընէլով որ նշյան կացը ձեռագ անշխանդի հրց մը կրնոց իրախուել, անշոշա ամէն աւքութեան վարիչներուն միաբը կը մնայ ։ Արեւելքան ինչպայն պարագաներ այնպահի հասած են՝ որ կրնանք յուսալ թէ քիչ առևնուան մէջ առարկական զահընին միջնորդութեամբը ։ Առաստանուին ու Տաճկաստանի խալաջաշին ու բարեկարանիան յայուրիքութիւնը նաև ըստ հետապնդեալ և հաստատուի ։

ԳԱՂՂԻՄ

ՓՄՐԴ, Յովիկ 1: Ա՞ծախուս կը ցըրն ո. կոյ-
սուս չեն կառքով գերազայի շը շահայքը պտը տերու-
թած ը բայցով, տեղ մը երկամի ճամփուն վրայ է
անցնելու առանց Ալիսայի և եկաղ շոգենեկառաց շուշ-
կոյսի բական կառքին ետեւը զարթուեցու և առօր-
թեթիւն ցնուած մը առաւ: Ամէն մորդ կրնոյ իմաս-
տաւ թէ Բնէ մէծ վասնդ է աղջամի և մէծախուս
մէջանեանը:

— (მტერს ხე აშენეთ ძილებისა მდგ ხერქვა)
კერძოდ ჩაითვარ ეს სილა ფასადის მთელ ჭიათ
ეს უკან ერთგული არა ეს ერთგული ფასადი მთელ ხერქვა
გამოიყენოთ. ასე ეს ერთგული ფასადი მთელ ხერქვა
გამოიყენოთ. ასე ეს ერთგული ფასადი მთელ ხერქვა

կան վրայ կը խօսէք, ճշմարիալ չե՞ր պատմե՞ք: Աս հիմա ձեզի ճշմարութիւնն ըստեմ, կամ թէ երկու տեսակ պատմութիւնները պատմե՞մ, որոնցու մեկը թիւիցից աշխարհքին մէջ, իրկ մեկացը ուստիշառութեան մէջ կը պրոբի: Պաշտօնի մէջ բանը չետեւեալ կիրարավ կը պատմուի: Երկրշարժի (Յունիակ Ֆին) առաւ մեծ ափառ կայսրը նամակով ուղարկը առաւ որ իր ինևացը գէմ դաւակցութիւն մը կայ, որն որ կատակերգական խաղու առեն ի գործ պիտի գրուի: Աս նամակին տակը ստորագրած էր Ա. Դուք մօս գեղի մը ժայռվագրակեալու: Աստիճան մէկան զլուերը հանցուեցաւ բայց նոր ասէլ իմաց չանեքը: Կայսէր աղաշեցն որ տեսաբան չերդի այս աղացն ինք պատասխանեց թէ աղջադիրներուն մէջ իմ հօն երիմալս արշէն տմենուն ծանօթաց ած ըլլալով՝ խոսում չեմ կրնար որպարապի հանել, ուստի մէկանութեան պաշտօնն է հեռացընել վանազը, որն որ արդէն յշունուելով՝ իր եակրակաւթիւնը կօրուցնուց: Վայզուհին, որն որ իր ահմանինը առանց կենացը կը յօրդորէր, զցուցեցի անոր ուսուորն իր պարապն ալ է: Ճ. առն 91/2ին կայսրը թուղ դնաց: Մինչեւ նոյն առեն ժամանակ եղան կամած առող անձնիք բանելու, որոնք գրիմէ ամենն ալ հին պաշտին ընկերութեանց կը վիրարերէին: Բանելը գրիրին եղաւ, ննջու որ սատիկանութեան գործակայք չորագործներուն երեսներէն հանշարգի բացման մէջն կը բանին: Խետաքրին առ անշարժ կը համար առ անշարժ բանին գործական մէջն կը կամու առ որ անշարժ բազմութիւն մը կար, երրոր բանելներու ձայնը լսուեցաւ ամենքն ալ աներեւոյի եղան: Պր. Թիւղրի սատիկանութեան զնութեան առ անշարժ կը պատմուի: Աս երդմանակութեան զնութեան ընկերութեան առար երկիրներ կը կենան, մանաւուդ լնանան ու պրիւէլ: Կայն կառակցութեան ըստամին զնութեանը են հին գալօնի ընկերութեանց ուստամինները, որոննելու պաշտօնը վիճակով կը պրուի, բայց որ Լուգօնիկոս Փիդիպազոսին գէմ յարձակուամ ընտանիքն ընտրուած էին: Գաւանձանութեան փարձ ընելու պատեհանուր առեն որոշուած են մեծ ափառ կայսեր թատր երիմալու օրերը: Եւ որովհենու ացցագիրներուն ներթեւը գրիմէ միշտ կը ծանուցաւի թէ կայսրը երբ պիտի գայ, առոր համար զաւաշիւներին առեն անուամ նոյն օրերը թէտարունին մէջ կը դուռնենի երկրշարժին օրն ալ որ կայսեր թատր երիմալն արդէն ծանուցաւած էր, գիտնալով որ գուաղիւնները հօն պահառ պիտի չը լրան, ուսիկ կանոն թիւնը ինսա զգաւշութիւններ բանեցաց ու որ: Փիդրի նոյն առելն եկաւ, քաղաքային սատիկանութեան զինուաւոր որ, պաշեստինոյին հետ: Երկար գալ ալ գրան քրով անսալոյից կերպարանքներ առան, որոնց մէջ վասն հասու վիրարկու առած մէկը կոր, որն որ երբ որ, Թիւղրիին մատեցաւ շրու մը ասթիքա անոր օձիքներ բանեց ու քովի երկայն նամբուն մէջ խոժեց: Ի նճ ալօն նկատ ինը վիրար ուսուուա-

նել, ու նյժն պիտիցին վերաբեր ին ասէին առըճանակ
մինչկաւ: Ան առեն որ: Փիեղրի՝ Ապահիւ ևս, պրա-
ռաց, զարկեք մոռցոցեք: Աշանօթը դրաց Կ'նչ,
առաջնց գատառատանի ու իրաւաց: Այս, ըստ, առ-
ամեկանութեան զիմուորը, պատահանաւառութիւնն
եւ քաս կ'առնեմ: Հինգ համ կամ հրացանով մեռ-
ցընել կու առաջ զերկ կամ քո գաւակիցներդ ին-
ծի կը յայսնես: Երկու բողէ քեզի մոռնելու առեն
կու առամ: Պր. Փիեղրի ժամացցը հանեց: Եւ եր-
կու բոպէն անցնելին ետև՝ երբ զես անձանօթը կը
լուեր, Համ, ըստ սատիրանութեան պիտուորը, ոս-
տիկուներուն, մեկի առէք վրացն վերաբերն ու
հրացանով զարկեք: Երբ որ վերաբերն հանեցին ու
պատսկցին, ան առեն շարաց ործը վախնազով՝ պեր-
սա, խոստավանիլ, իբ յայսներաբի շուտ մի Են հոգի
բռնուեցաւ ու երբ որ ձարփուրդը սրահը մասի,
ուրիշ հնաց կոմ վեց հոգի ալ բանեցան: Հայէ
անմիջաղոյն եաբը եղած գատառանական քննու-
թիւններէն իմացուեցու որ գաւակիցները խօսք
դրած են եղիք՝ կայսերական կառքը կամ դաշու եւ
կամ դասնալու ասեն՝ շրջապատելու, եւ այնչափ
կեցը՝ կայսր պոռայու որ նարաւոն շարժի կառ-
քին գունակէն գուրս նայելու, որպէս զի նյժն գուրս
նայած առեն վրան մէկէն քասն առըճանակ պար-
պեն: Գուրսն ամէն զրուցութիւնները ըլլացն ե-
տև: Պր. Փիեղրի մէառ մօս ու ամէն քան կաց-
ուեր իմացուց: Կայսրը զամիկո զրկեց ըսելով, “Իմ
կեանցս քեզի պարուական եմ, երբեք ասիկ պարի
շմտնամ”:: Ասորիկանութեան զըւմը հնի կայսեր
ըստ: Զեր միշտականութեան պատութիւնը կա-
խուած է սասիրկանութեան իմազու իշխանութեանն,
որ կարենայ առանց գատառանական ընթացքի մր-
շամութեան վարուիլ, ու անհետ ընել առանկ ան-
ձիքները՝ որոնք բաւական ճարտարութիւն ունին
իրենք վերներ ձեռք շատրւ, ինչպէս են հասարակ
գաւազիրները, որոնք մէկալ կողմանէ պղնչափ կառ-
կածաւոր են որ սառադիր մարդ պիտ մէ խարիզի
ու Գաղղրացի մէջ իրենց ներկայաթիւնը մինակ գլշ
հետեւութիւն կրնաց ունենայ: Կայսրը Պր. Փիե-
ղրին որոշ խոսում մի շառաւա, բայց ի՞ք կը յու-
ոց որ նյժն միազգը իշխանութիւնը պիտի ընդունի:
Զիդացուիր թէ կառավարութիւնն առ յանցաւոր-
ներուն ինչ պիտի ընէ:

— Հաւերանուս պէտքի Փարբզի մէկ թղթակիթը
գտացնի ընկերակինեանց վրայ Տեսաեւեալ խօս հրա-
գածութիւննը կ'ընէ: Գալուսինի ընկերութիւնները,
Բնակչունոր գեղաքեզը կը տուղընն, հիմակ, առա-
ջուղնէ շատ աւելի աղէկ գործարանապուած են.
Վերեւոյ թէ իրենց բանք հարաւն ըլլայ: Եւ քեր-
նին մէյ մը գեղ ի գորսու ուղղելու որ բլուժը, զի-
մացիք կ'ըլլէ Պողպղնի մէջ Կոմվուցին հանած գրր-
գառեթիւնը, բայց ալ աւելի Զմիւռնիսի մէջ փա-
խըստականաց աւորդիական պաշտօնակազ մը մէն-
ցընէլը: Հազառն՝ Լանտոն քակընի մէկ բաժինը
իսուսութեան մէջ ինչպէս կամոցցին հուռակից ե-
ղոյ Խառացի Փախստականներու ձեռքով, որ մէր
շատ երանուացի քահանացի վրայ յորձակելով՝ ա-
նուց ձանը վաս հասցացին: Առ ու առող նման պի-
պատճենեցը, որուք իրար հետ ներքին հազ մ' տ-
ենցած կ'երևուն, առանց մասդրութեան պիտի
չնեան: Վեր հոգամն միացը հաստատ դրած է իրաւո
ու զարսուր միջնցեր բանեցրնելը: Խիստ անհան-
գարս վարմութը ցայցնող քարարսցին Փախստա-
կաններուն պիտի արգելուի Լուսութ մէջ բնակից, ու
Ակնարի և Երանեատա պիտի իւար բուխն: Օսմաննեան
աշբութիւնն իրուէ հիւր հիւրընկալութիւնն պահունջոց
Փախստականներուն ընակութիւնն պիտի տայ Ասիայի
խօս ներսէրը, և մնակ զանձներ պիտի հիւրընկալէ՝
որուք իրենց համար մէծ ակցիոն երաշխառութիւնն
կընան գնել: Սարգինիսից որոշունեան պամուր կունու
ու Ճենուա եղաց Փախստականց թիւը կ'առէ
ու ապացունիւնը: Կոյն Փախստականները՝ կը մտած ուի
Ասորինիս կըսացին վրայ ձեռք զարնուելու գործի-
րուն ծառայեցրնել:

— “ Այսօտքը կամին չանած առաջին շրջարկ-
բական համակին դիմուց՝ Տրուե ալ լոփ, Պաղ-
պայի տրամաքն գործոց պաշտոնական օրին եր-
կիրքներ ի լույն գաղթական գործակալներուն ընդուր-
չակ յայուղաբարձրին մը խրկեց, որուն իմաստը
ևս ամենավերաց կը զնենք:

Այս շահութեանը՝ Առաք ու բարձրագոյն Պրան մէջ եղած լիճն վրայ Նետուեցած կուսին տուած լուծ-
մանցն ու Տեղամիթքները խորոնկ գիտելով, Կը
Շետեցրած որ Մենչիքալ իշխանին կոտորդելու-
պայման խրկուից միայն մէկ նպաստէ ունեցած է, ոյս
ինքն Ո. Տեղեաց նիստամակի եղած զժուազութիւն-
ները վերցացնել, եւ թէ առ նպաստէն հասնա-
գա, Պետրոս բափի դաշնին դոհութեամբ: Խնամէ
է նէ, է ըստ Տրուեն առ Հոփի, արեւելքի մէջ Ծր-
մանաւան: լուզած խնեմից սուրութիւն նոր է, ու Օս-

Տանեան կայսեր տնկախութեան ու վեհապետութեան մեջ են կը դպչի : Խոշոշ կարծիք է որեւէ լավ է բրիտանիկց ուրբար առ զիցոց նկատմանը ունեցող քանի մը իրաւ այս զիմանցը երաշխաւարութիւն ունենալու համար՝ Օսմանեան տէրութեան մէջ ըլլող բրոր արեւելյան էա բրիտանիկց վար ունանէ պաշտուանութիւն մը որոշակի ըլլու պամանակ ու տիրութիւնը տեղ թուաց կայսեր ճախութիւնը կ'անցնի : Պետրոբարձի գահին իր ուսհանինանցը հաստատութեան համար իր բարձրություն գրան հնա դրան հն զաշիքը ներք մեջ կ'ը բերէ, պատմած էան մէջ հանգիպան նման գեպքերը կ'ը միշեցընէ ու տրուռութիւնը լինէ : Աս երեք տեսակ պատճառներուն մէկի մէկի պատճառն կու առ զաղղիւթիք պաշտօնեալուամիսին նցն հն զաշմաքներէն եւ ոչ մէկը պատրաստ որ անընդ հանրութիւնն ունի որն որ իրենց կ'ը որուի, ու առանձնակի Քիչընը Քայլութիւնը քաշիքը նու մին մինակ չափաւորեալ ու որոշ իրաւունք մը կու առ պարտապանութիւն ունենալու Ռուսի քահանաներուն պարտասնու առև եղած եկեղեցւոյ մը քայ, որուն Կալապոյի արտապահնին մէջ շնութեանը քայ խօսք կ'ը լսար : Կաղզիսի գանձիւ չարտան որ Խուսի գահին ուրգեաւիք, ու պարագաներուն ապկեցութեանը Օսմանեան Հաւուզայի ժաղացքեան մէծ մասս կազմող յանադաշտն սրիստունեաներուն վրայ բնականապէս համակարգան զգածմանը մը ունեցած ըլլոյ : Խոյց բարձրությունը որշակի որ Խուսի արեւելյան էկեղեցւոյն վրայ անեցած հոկտեմբերթիւնը յարդ առ այ է նէ՛ զեւ մինչեւ հիմն սուրբադրան չէ անանկ գրութեան մը որ իր մինչեւ հիմն իրեն սեփական հոյատանիւն աղասարէն ցուցուցած ներզագան թիւնը օսուր տէրութեան մը առջև պարտապահնիւն լուսաւ:

Գառամական գեղքերուն և մանաւթեան գալով,
Գաղղիսից պաշտօնեան չեմ կարծեր որ, կըսէ, ա-
նօնք հիմակուան խնդրջն յարմարութիւն մ'ուն-
նուն: Կետեւրու կամնը Գաղղիսից ու բարձրուգոյն
գրան մէջ եղած գործիքը յուսած բերուն էր: Ասոր
պատասխան իս այս պաշտօնեան, որ նոյն զանու-
գրութիւնները Պաղպիսից կատարութեան: Օս-
մաննեան վեհապետին կամ ուղիկէ Հայատակացը վրայ
ուղարկութեան իրաւունք մը չտուին: Իսկ ասօր
Հայկառակ Խուսի պետութեան պահանջուն պաշտ-
ուգութիւնը անսկէ կը ըրբ մը վրայ կ'ինայ, որն որ
Օսմանին վեհապետին հպատակներէն ու բողոք-
վին բարձրուգոյն Դանեն կախում ունեցող պա-
տրիարքին և Խորապեսաւական Հայապատեայններէն կը
բաղկանաց:

Պահէ Հիմա Խուսի գահընն գանդասանացը՝
Խուսին բարձրացըն Դրան ըրած յանդի հանութիւնն
ուրիշ քանի համար չէ, բայց եթէ անոր բռնած լը-
թիւն քին պակութեան համար: Գաղղիսից գահ-
ընն տասնի զիստ թէ ի բարձրացնիք տէրութիւնն իր
անձին վերաբերեալ անձնական պատուցն ուսիսէ-
մունցը միակ զատաւորն է, բայց պէսք և որ հա-
ստացութեալ եղած անարդանաց համեմատ ըլլոյ: Երբ
արտօնքին Ֆահի մը մէջ գործուած պակու-
թեան հասուցումը հասուրակորեն ներում խնդրե-
լուք ու ցաւ ցուցնելով կ'ըլլոյ: Ըսթիս զիս առա-
ջին անգամ կը անեսնէլք, որ տասնի գեղքի մը հա-
մար վեհապետ մը կը ուսանունաի որ իր հպա-
տակներէն երեւենի մէկ մասն միա անեսած ուս-

Կոմիտասը կապահանջման մեջ առաջ դրայ ուստիցած բար-
րագիւղիս ազգ եղանակին է բաց ձգել :

Տարբերակը չափաւորութիւնը կը ցաւընէ։
Տրմէն տը լուի իր հասին վերջ կու տայ ըստ-
ով թէ, Գաղղրին ասանկ մէկ առանձին վարժակը-
մը եւ չափաւորութիւնը մը ի կործ զնիլով, Հիմ-
կուան ճշեածամուն ունեն պատահանուսութիւնը
փայտի վիրքնելն ետքը, մասնաւոնց իրաւուց-
իւննենց յօւսոյ, որ արեւելքի մէջ խաղար-

թե ինը պահէլու համար իր ըստ զանդը պարող
պիտի որ չըլլին, և թէ Կետրուրդի գահին Գոդ-
շինց ունեցո՞ն նաև մասնաւ թիւներէն շարժե-
առ պիտի զոնէ միջ և՛ իր պահաժամները
օսմանեան կայսեր վեհապետ թիւն իրաւ անցը-
հետ պիտի անունը, եւ առանց բանական ճամփա-
րքան թիւները վերջացընելու, որոնց լուծման
պահի բարիք կը պահն:

Ա Վ Գ Ղ Ի Ա

1 16800, Հունիսի 12: գատողամասոց սկզբելին
երեկուան նատին մեջ որ. ա'խըսյելի Արտ ձև
խառսէլին երես իրարմ: ապրքեր հարցու մեր ը-
առ: Ըստալինը ներէլուս կօմանին ուստ առ շրջա-
երականին նկատմամբ էր: որ. ա'խըսյելի կ'ո գէր
մանայ որ արդեւս Եղին շրջան շրջարեւականէն օրինակ

“Եղանակին անհյու 14ին նստին մէջ Հ. Ա.ա.
ուլիքն պր, ա Խըզայշիլին ըրած վերցիշեալ ուսացն
հարցուն տուած պատասխանին համոր՝ երկուցն
մէջ պղափկ գետութիւն մ’ եղաւ Պէտք է պղա-
համել, բառ պր, ա Խըզայշիլ, զլորս ուն Առանելու
ինչը որ երեք որ յառաջ ժամանակ չէ ունեցած
Առաջ շշուրեական մատղրութիւնի կարդալու:
Եթեկալ պրայնէ մինչև հիմակ անցած միջնին մէջ
տէլութեան պրայնին գործոց քարտուղարն ին
մասն մանց համեմայու, ու ապահովացաց որ մէծա-
գույն թագուհին հառավարութիւնը Ուստասանի
իշխողական կերպով մը լրած պահանջանց ամեն-
ւին ականչ պիտի շնորհէ: Զաւանած ըլլալով ին
խօսակցութիւնները ոչ միայն կերպապէս, չափա-
նակն իրաք յառաջ կ’ երթան, անձնի որ մինչև
այնպիսի կետ մը հանուած է՝ որմ ոչ ետ ու ոչ
յառաջ կրոց երթքութիւն, գարձեալ տեսնելով թէ
առ դէմորիս մէջ ընդհանուր բարցոյն խիստ օգտա-
կար կ’ ըլլոց առ ծանրակիս միթել երիշու ունենա-
ներու ոչ խօսակցութեան առակ ձգելը, կը բազմամ
զինանալ թէ արգեաք ընդդիմութիւնն մ’ ունիք որ-
շելու մէկ օր մի՛ որ էլուպրիփի պատգամացն իր
հարցունն ընկ առ սենենկիս մէջ: Որու Ճ. Առաջու
պատասխանեց: Պէտք է որ քանի մը բոլո խօսի
հրամանացը վերընի անորամ” թնձի ըրած հարցունն-
րուն ուստած պրատախանիս նկատմանիր ։ Կայ ունեն
զաք թնձի քանի մը հարցում ըցիք, զեռ նոր ելու
ուստածին յայտադրին վկայ: Արովենաւու ևս զեռ
նայնը հարցեանցի մը լրսորդի մէջ կարգացն էի:
բոլոր բազմանդակութիւնը կատարեալ չէի ըմբռնած:
Ըստը համար անոնի խօսեցաց ինչը ընդունած:
Ըստը համար անոնի խօսեցաց ինչը որ առաջն
անգամ ազգեցալինն ըստ էր ին մասց յա-
տագրին ու ուղղը՝ որ կը գուոց թէ ուստակածք-
անկաներն ան առնեն Դանարի իշխանութիւններէն իւ-
շեանունն, երբոր միացեալ նաւազօրմէնն իւ ներ-
կայութեանին Օսմանեան նաւահանդիսաներուն մէջ
ըրած պրատախանիսինը կը վերնայ: Ես ան առնեն ըստ
թէ չեմ կրնար ասանկ թէ եւսթիւն մը զրաերած
հաւասար: Ես իհիս ըստի չէ թէ մինակ անոր համար
որ ես ասանկ թէ ուստած յաներ մէկնեկու հաւասար հա-
մար զրուիլ: Այսինքն որ նուուրի կառ ափարութիւնը
կուուուր համարի իր Դանարի իշխանութիւններէն
հետապուն իրերը թէ ուստիւն պահանջել միացեալ
նաւազօրմէնի բարեւ թէ ուստիւն պահանջել միացեալ
նաւազօրմէնի բարեւ Օսմանեան չըքրեն հետ անաց-
նուու որ նոյն նաւազօրմէնի երես գաշնից
ուկրութեան զրերուն մէջ կը կենան, ևս ան այլ չէ
թէ նոյն սերութեան բանութիւնն մը ընելը: Կամ ե-
ղութեական մը անոր մասենալու համար, հապա պա-
րագան զրուուելու: Համար այն գեղողին մէջ երբ
այս սերութիւնը իրաւակի իրեն հարկաւոր կը սե-
ղուի իր երկրին եղած բռնապարութիւնն դէմ իրեն
ու աշխանիքներուն ազնութիւնը կանչելու: Ասկ մէկու
լուղմանը կը տեսնենք որ ուստական բանակները
ունած են Օսմանեան վիհանքատին վերաբերող գու-
առները: Վաստի մէջ ես ամենեւնին նմանութիւնն ու
համեմատութիւնն մը չեմ կընար գտնել, ու չէի կընար
ու համարելու որ շնորհը կոմման պէտ ծորիստու ։

պատման մարդ մը Առափ կուսավոյսութեան տառանի
օրոշմունքը ունեցող ասհմանազիք մը տակ կարենալով
իր անոնին ստորագրել է Աբգ Հաւանելով որ յա-
տագրին մեջ ընկած ած տեղը ձեր առանձ մեխա-
միւնն ընդունի, կը դասնամ պատասխան տարա-
ձեր ան հարցման զրյն որ հիմու ինձի քափ, եւ
հոս կը Տորիոդրիմ ըսելու թէ սիայ է ձեր ոյն
դրամիմիւնը որ Խոսահցութիւններն այնչափ յատա-
ջացած ըլլան որ ոչ ոչ եւս ու ոչ յատաշ կարազ
ըլլայ երթը ըստիլ: Կայր Ներհակ Շնորդիոսի ու Գուր-
զիսի կառավորութիւններն անմանկ առաջարկու-
թիւններ Խոածեցնն պանց եթէ Ռուսասան ու
Օսմանեան աէրութիւնը համի, առ դժբախտ զեղ-
քիւնն խաղաղական լուծում մը կընդու տրուի:
Եաց թէ առ յայսը հիմ մ' ունի թէ չէ, անհանգ-
չութ շիփիցուիր, քիչ մը տանին կ' առգէ, միջնէ որ
մի տարրութիւնն իմանանք թէ թիւ միաք կը յայցուի:
Անգվայիք, Գալլիիսի ու Շատարիոյի Հաւանան մի-
նորդ աւծեան առ աշորիկութեան: Եւ որովհետեւ խօ-
սկեցութեանց վիճակին առ է բաղնամի բուն մը շնոր-
համարիք որ Եւսպիքի պատուական պատու անուազն
իր առաջարկութիւնն ընէ:

— 1 անոն, Յուլիսի 18: Կտենակայտաց սենեկին,
մշջ Հարցում ըլլորդ է: Գլբքեան պատաժա-
նեց մէ քանի մէ պին սփոխ յայտնուի որ միջնոր-
դաթեան փոքը Պիտուղուրդի մշջ պիսիք յաջողի
մէ չէ: Բայց ան չեմ զիսեր որ, բայտ, Պատայ-
գանուրդի իշխանութիւնները մահելին ենիւ՝ ոչը
զաւաներուն կառավարութեան ու վարչութեան
մշջ փոփոխութիւն մ'եկը:

בְּרִית מָנָה

ԱՐԵՏԻ, Յովհանի Գ: Աշհմաներու կոփո՞րն
որ շատուց ելած է, կերեւայ որ գեռ պիտօք եր-
կընաց: Ամսոյն Հին զադշխական զօրաց բաժմին մը
ինչունիկ ուղեց ան տան սպանիական պահապատճե-
ջապար, որն որ անցեալ դարձւ մէջ երկիցին՝ պահ-
պատճենին ան համար շինուած էր: Խաց 2000ի շափ-
փեղացի ու հոսքի, ամէնքն ոչ զինած, առն չորս
կողմից պատեցին, որպէս զի թէ մէջն զըրբն ու թէ
այս իսկ տունը Կառուիացուց, բորձակումէն պաշտ-
պանն: Կադշիացիք աեւնելով որ բան մը պիտի
չկարենան ընկէ, ևս դարձան համապարզի համա-
փար հնոն գունդ մը խորկեց ու նցն տան հրամանա-
տարն իսկամ պատուեց տուա որ սպանիական աղ-
քն իրաւունքն որեամբ չափ պաշտպանէ: Պաշտօ-
նեաները հաս ավարին վարմաց վրայ զ ո՞չ չեն: Նցի-
պէս խաց ի Նըրաւունիքն անոր գործելու կերպին
ոչ ոք հուանած է:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

— *Sēnēlēyū* ըստպիները կը պրեն թէ Հովհան-

պէտ զի՞ ընի և զամակաւ չի կրնաք և ու գարձուիլ, որ
անոր եւ ու ու նույնիւնը փոփոխէ: Աւդաշիա և
կեցեցւոյն ընդունու և կարգաւորած կերպարանը
չի կրնաք երբեք վասնից յառաջ բերել աշխարհա-
կան իշխանութեան, եւ նոյնպէս ամենեւին ուրիշ
բնու և իցէ կրօնի մը քանիքատանաց պատճառ տող,
որովհետեւ նոր ընտրուած առաջնորդներն արդեն
միշեւ: Ֆիւց նոյն պաշտօնն ուրիշ անուամբ կը կա-
տարեին: Այս մէծ համարումը՝ զգոն որ սրբազնա
Հայոց Հոգածոսպի կատալուրութեան ինձաւութեան
վայ ունի, իրեն չիներեք որ եւնիւազրէ թէ նոյն
կառավորութիւնն իր տուած գրցն մէջ կարծած
ըլլոց թէ Ս: Հայոց կառավորութեան ներքին խըն-
գրայն մէջ աշխանց խուսնուիլ: Այնոինի բան մը
Ս: Քահանայաբերանին եւ աշխանց անցած եւ, ննջու որ
միք տէրութեանց անկախութիւնը կը յարդէ: Միայն

որպէս և առջնանադրութիւնն իրաւունք կու տայ
ուսպափառ եկեղեցւոյ մէք զիկը կարգադրելու, ա-
նոր համար բնքալ բնուկուսապէս եկեղեցական օրի-
նաց համաձայն զիկը կը յարդարէ, զան վի հագեցը
բաներու մէջ Ա. Ք. Քահանայապետէն կը կախուի : Խոկ
երգման ձև, ը զորք որ Հանքայի ծխարանը կը պա-
տօնիրէ Եղիշեկարուսոց, առցոյ Ե՛ իր պարաւառու-
թեանց մէջ բան մ'ունի, որն որ առաջնի հայեցաւա-
ծով Երկրի մը որիշ կրօն զաւանող տէրութեան
համար երկիրը կրնաց ծնանի, ըստց եղան որպատու-
րութիւնը որոշոք չէ բառից բաժնակա նշանակա-
թեամբն առնօսոյ, հազար միայն այն բանին վկաց ու շ-
մելու է, որն որ վարդապետաթեան նիստոյ ամ-
րուցութեան եւ անդեղութեան վրայ կը հսկէ : Ի
մերոց այս ամենային Ա. Ք. Թօնուր որն որ ըստ Ժամա-
նակակից եւ առաջնանադրութիւնն իրաւունք կու տայ

անդին եւ շատ տեղայն միք զինքն կը տրամադրէք,
արդէն որոշած է ար շատ տեղութեանց նկատմանը
երդման ձեւին վրայ, մանաւ անզ նոր եպփակուրաց
ըստու երգման ձեւին վրայ՝ պարագայից համացայն
չորեկառօր տեսնուած փափառութեաններ բնկէ օ սե-
մափառ կարգինացն յաջորդարարութիւնը յառաջ կը
թիրէ նաև ան հոգի ու նեղութեանը. որուն մեջ
չառնաց եկեղեցին կը մանե՛ եթէ ար փափառութիւն
ըլլոց նուիրապետութեան կարդազրութեան մը, որն
որ արդէն շատ տեղեր կատարուած ըլլոցած է ։
Արագիւնու եկեղեցին իր հին կարդաչորութիւնները
նորէն կը հրետէ, ունո՞ համար եպփակուրաց թե-
մաթու. հաստատութիւնն ալ այն տեղերը պիտի՞որ ըլ-

բար որ յատ աշաւ զի՞ն կային, եւ առ մի ընտակոն է ինչու որ որի հրանենքոս նկատմանից իրերուն վիճակն առողջ ամենեւն շնորհումքի ։ Անդոյն որպատճան հայրն ի սկզբան իրէ հնաց հոդիսկարուաց աղքարարութիւններ առաւ, որ խառն կրօնով երկիր մը մէջ խոչեմութեամբ եւ զգաւ շուրջեամբ վարութիւն իսկ իրենց աթօռը հաստատելու տեղը՝ նկատման նվիտուարուաց աղասութիւն առան և որ իրենց թեմին դիմուոր տեղին գուրս ուրիշ, ուշից մը մասնիկն, ինչպէս որ խոչեմութիւնը կը պահանջէ, անուան Աղքարեազի աղքարտուկուունն նկատմանը։

— Երկրորդ խորհրդադրութիւն Յափսի 13-ր
աստին մէջ պատրամաւոր մը արտաքին գործոց պաշտոնէն հարցուց որ արդեւոք գնիւմնու Անդ անելի կարգինալին լապորտ մէջ աս Հայուարդուած պատասխանը կուռավորութիւնն ձեւ որը պաշտոնակոն եղանակուն հասուն։ Եւ թէ արդեւոք պաշտոնէնցը միուր ունին աս մի թիւն վրարերեալ թղթակցութիւնն լուս բարդացութիւնն առ չեւը զնելու պաշտաման պատասխան առաւ, միէ կառավարութիւնը նոյն պատասխանը դիւր չէ բնագուած, բայց թէ ընդունելու բըսը՝ ան ասեն ամենեւն դժուառ թիւնը չ'ըներ ասոր վերաբերեալ իւղթահցութիւնները խորհրդանոցին առ չեւը հանելու։ Ենից հունի խորհրդադրութիւն գոհերենը պաշտոնէն համապատակ ինուրդուց որ նոյն նուանի տպուի և պատասխան պատասխանի նոյն նուանի նուանի միջապէս կրօնական ընկերութեան նկատմանը աշարհուած նոր օրէնքին քննութեան համար բոլոն յահնանարարական ժողովցին անդամները ժողովացնան առնենքան, առներ իրենց բաժնին մէջ քանի մը պատամաքերն ընտրեցին, որոնց մէջ ամենեւն հայ-

— Աս եկեղեցական ընկերութեանց վայր առաջարկուած հսկողութեան պրեմիքը, որն որ զանազան յօդուածեար ունի, անցու Ին պաշտօնեցից կորչնենէ որդիքանացին քննութեան տակ ձգուեցաւ : Խսիկա թէսդեա ամէն կրօններուն ներքին կառավարութեան եւ կրրգաղբութեան նկատմակի գլխովին սղասութիւն կու այց, սակայն իրենց արտօրին առաջարութեան եւ միանդամայն եկեղեցականաց լրոյց զանազան կարդագրութիւններ ու ուղղութեան ամեւ պատիմներ կը գնէ ; որնցմայ կանից առաջ ողջածածութիւնը շատ կը գժուարանաց ու կը եղիւածի :

— Տեղական լրագիրները կը զբին թէ Հովհան-

աղջի ու զցափառ եպիսկոպոսները Աւրելիսկի առքենի կողմանունի քայլ Կիլլուրի քաղաքը Հանդիսաւոր Լաբավիք մ'ըօթին, եւ մոտքան որոշեցին որ վեհափառ թեազ աւորին յարգական քայլ միանձնաւոյն ազգու յայտարարաթիւն մը տան, եւ ևշը յառաջ բերեն այն անախօսք Ծետեւութիւննը՝ որոնց կրնան ծագիլ թէ որ պտշամնեց նոր առաջարկած որենքը խորհրդանացն ընդունելութիւնն դանէ, միանդամանի յայտնեն որ ոչ իրենք (ի պիտի կոպուսները) եւ ոչ իրենց հաւատացնեալներն ոչովիսի օրինաց պարտաւորութեան տակ կրնան ի ինալ, առանց ուրի տակ առնելու իրենց կրօնին ու պատիքը՝ զորն որ իրենց պտշամնին աստիճանը կը պահպանի:

ԱՐՄԵՆԻԱ

ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରକାଶନ ବ୍ୟାପାର

U.S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE: 1913. 10-1200

小傳 · 索隱 · 附錄

ԱՆԱՔՐԻՄՆԵՑ ու բնագարձակ բանաբ մը մէջ, համարելով ու մէծամաս պիտիքու վկայ շնուռած չէ պիտի մը տոկ, ու որ որ միայն դպրութիւն ու ակար չկամ մը կար; Ճեղ աւ արքայութիւն ծանր չցըտունքը թուան տակ ծնուռած աշխազազ նուած էր: Հօն պիտիկ յուսումնաւ երգերին նուած միայն ուղարկու շինու ու իր յուսուր եւ ան անօրի վերերանաստեղին մշանդենաւ ուր լուսթիւնը կը կորէ: Կրբեթէ անշարժ անկենարան երգած էր Ալարազ, միուն մեզը զազպազու շարժում ու քառամնիք մը կը ունանաւ քառա: Չորերուն ու գեղանին դուրս տան ցուրտ ու սաւացնելու շնորշը անու բայց ունենաւ իւ իւ անհանդառ:

անոր բայց ստրուցը լին է ամենավեր:

Ա պատկեն դաշնաւա ու հիմանեն երկիր տար-
բածուած առեն, յանձնարձ բանաբն դառը կրնչեց ու-
բացեցաւ: Եւազակասփան անմիջապես արդ երաւ եւ
իր բարօրաբքը զարհացելի նորուածք մի ձգելով՝ հա-
սուցեց ու Առ գան, գուշեց: Ահ, սպանելի, թշուա-
սական, ուրաքանիք նորդ, կրտեր ինք իսեն Ազգաց-
անորոշաւ առ խօսքերը բակի պահի դպրութն: Անու-
բակայս Երկիրս վրոյ բնծի համար արդ ահասութիւն-
չին չկայ, երկինքն այ բնծի տալու դոքի յանձի... Աթ,
զ մենակուի բախաւ: Երկիր զ զարհութանք, զացեք, չե-

Տասը չկ . զես զտհին ժամանակն Եկած չեր .
Եկողը զտհին չեր . . . բորձ , վելեղիահասակ Վի-
տին էր , որն որ ձեռքը լուսաւ ֆան որ բանած Եկա-
տ ապրակագեմին առջեւը կեցաւ : Այսուզ շացուն
ուշաբներին Եկողին Երևան նագերան որի՞ Կործես թե-
երինք ինու շատ մը զարնաւելու , բնիս դեմին
կործանեցաւ : Գուաց , օրսաց կտորի , բարք բան-
ուոր թնդացաւ : Այս դուշը , մեռելուները կը յան-
նին , բնզզաք , զիւաց զնզերը զիս կը պաշտոնի . . .
Այս , Եթիթից , նմոնիք . . . հնուհնք : Կապահեմ , կը
զցան . . . ինուց կամ չեւապիք ինձին , զարհութիք
առնեն . . . ահ , սիրու կը պատահի . . .

Ապաս առափի առուացման իր տէքը սուսեր
կարծուած կը բարպարագիքն վրայն զարձելելով ու երես
առաջերաց անոր քաղաքացիութեան կուղեր ։ Անկայ հայու-
թի խուսպատճեններ չեն հայուսակի մի պէտ անոր մասեցու
ու սիրու մի տփանցոց հայտնի մը այսպէս պառապ ։ Աչ
նայ եւ ոչ ուսը կը բերեմ, բարեկամ ։ Թէ որ Երկինա-
ուր շնորհքն ընդունիր կամ չորդելու ։ Քա զցացոց
գրափի միմին արտաթիւն ու հուսդրամ կը բերեմ ։ Ան-
դա ունենակը եւած արտահին կամ մեռայ առ շուշ-
եկած չե ։ Եկաց զգեց նեկայու համար եկած չե ։
Երեքնմաննոր շոյ են, անհայտ զարդ եղան շից ։
Արևոտնոց, Անապազ, մի մարմար, ուս մարգը, պատ-
ենաց բաւակը դան զան իւղաց իւսանիցիք ու մաս-
աւակեցիք, ու է ընդի եկաց ։ Ես, Անապազ, կը անցը

Պատմեն ու ըստ բորբերը պարմանալի ուժված ։
Եթեաք մը վլուսիիր ու կիսամնչ զիսիին զօրութիւն
ուսին՝ շըլքրունի ամրագործք կամոց կամոց էր ողբր-
միք պիտիսին պոր կյալքով՝ զնոց հայուսի ուզող
դիմումին առն թիկու եւ ամոր ձեռարքեր քարեց էր
ոչ բնի ու ըսրնին առարա։ “Ան, պատշելի, բարեսիրա-
խան, պատաց աւուրդիակեար. Երանի թէ ան զար-
ուսքի գիշելը ձեր պարզապատիկ առ ըստ զիս ու եռմնին կոր-
ուսնիք. պայծ, պայծ ան ասեն ։ Անուազըրին անհանե-
նորհըր փառ իս. գոր զիս զելչքի կը բերեր։ Անկոյի
հենուն, պայսիք մամանակուն չարաց որձի մը ոչ-
նորհը, զթութիւն չկաց. Քիչ առենին եւսեւ ճա-
կուստն վիճիր ու պատի հնչէ. ամոր զարդու արգել-
իսու պատու է. Դրախուսներուն զաւուին մը չնորհը,
զարմութիւն ունենին չկաց. Անձի պիս վկասեն

Ապագործի մի թշունքին երբեք չկայ:

Նայէտ, աւել Վայր հղոր բազմութիւն, մասնակիր կում թող
որ կը ճեռքի քու դրանց տարածէ, և ու տան կա-
զան, երանելքնաց երկիրը կը տանի դ.ք.լ. Սոսպէ և
ու անցաւուր ընթացքը շատ գեղ անցաւըր, բայց
զամանի յանցանցները երկիրը կը բազմեն. այս թէ
ոչ ճշմարտվեամի պահուս ըլլուս, երինաւոր Արդ.դին
արինու քեզի ալ թուլսեին կու տոյ, բորբ ոմիր-
ները կը ջնիւ: Հաքզ Աստածոյ վերցար, թէ են եւ ցոր
ծոնրուսուն խօսնէ ուղիղ խասամինն թէ ամի՞ մի
անձնական ազիտ թէ ամի՞ ու քաջութեամի գժիքախոս-
թիւնը զոյնիդ. Արդեւ:

Ա տրանին աշումքներն որպաննեմերով ընդուներ բար-
լը՝ Գիտակին չէր կրնար նոյսի, բայց անոց ամեն մեկ
խորին մրտ կը զներ. նոյն առեն ու ազակասացնեմն
սիրուն՝ ան մմի՞ն կատարեաց բանակն մինչեւ երիտաց-
բարձացաւ, իր հոգին՝ օրի որ շատ ժամանակ դառն
կազմուց մեջ կապուած կոչերնուրութեա, բարձրա-
գոյն խորժարդներու մասեցաւ. Ակաւ Աստուծոյ ողբար-
ձութեան վրաց յոր ունենալ, օրս եւ մասսայ մա-
հացնեն ան յառաջաւ ան շափ սաստիկ վսիս չեր զգաց-
եկեց, բայց քաշանացին, որն որ Կիրակոս հետ եկած
էր, եկել է երիտից ճշմարիտ պատղամութեր, վշտից դու-
շուցեաց որսին վրաց սատա միշիթ արտօնիուն, որտե-

բառութեա զիս վէրընէ ա հետո որ ճամփարգութիւն է անս, զիսակ ու քաշանուն Ա յարագուն քաղըն երկայն տառն չամքնուեցան, ամեն մէկ վայրդենուն տպօքժառի ու միմիթարակոն խոսքերով կ անցընեցն, եւ ամսիցընը տպօքչառող որտին խորագութիւնը կ անենար; Ա կը ջորիս ուրախութ եամբ անսուն առ նևուգա որ շարադրին դպրութայի գարձը:

Աշշարուց ճառ աղ պղժնելը բանդր գեռ. նայ թէ մականցով առեն մահապարս ան խոսու ու բանական մահունե պատրաստ էք և լիսնին առը խորհուրդներով ամրացրու: Խր դէմքէն զաւու թէ ան ու զածու առ թէ և ան նկարագիրն անեքեւ այժմ և անու հանգիստն ու պատի խոպանաթիւն եկած բնու կամ իւն առ ան Լիս:

Ψηλωσαν θεοις, φρουρινοῖς οὐκέπειροῖς τοῖς αὐτοῖς
παισὶ σφύτεροι γεννήσαντες: Οὐ πειρατὴν βιβλιόν
εγγράψαντες θεοῖς εἰργόντες παραπομπήν
κατέβασιν φένυγον, ἥρετον δέντρον οἰκηματικὸν Φειδίουν τοῦ φυτού
καὶ τοῦ περιπάτου θεοῖς εἰργόντες λατεράνιον, Λευκαρά
τερπένην τῷ Σωτῆρι Ποντιακῷ εἰργόντες πανδέντερον αισθάν-
θεισαν διεγένεσθε καὶ φαρρύστρεις θεοτοκούδηροι, βίστημα
απορρίπτεις, αρπαγμούς φεύγοντες αἱ ζευγωντες τελεαν:

Առաջ բայցու տունը, Վարդ ուխուր ուրսում առանձին իր խոսքը հուսուն՝ առաղղիկապետին վեճուկը կը մտած էր, Բնդ զինքը նև զորի Ենէ ազատելու պիտ կը քննուիր: Եթ խորհուրաննը թուշոց արշաւանքի մը անմի առին անդին կը թուշուտիին, անձնագիրս ու ունակութարս, ծովուն հողերըն վայ պարապ տեղ հսկու չելու անդ կը վիսու էին: Կոյն տունը յանկարծ անձնու դիմացը Գիտակ Երու նլ, Վարդ ուրսութիւնու մասը ըսոց իրոք Գիտակ իր սկսնակին ևկամ էր: «Սիրելի Վարդ, կանչեց Գիտակ, ի՞նչ, Ես քա հուսութարին դաստիարակիք, քու երիբարոց հայրը չէմ մի, թեզն կը պահպատ:

Ավագութիւն չուրհեցը, պատասխանեց պատահին, գերախառ ու աղքակապելին բախող կը մասնեկի, պահ և մահապահ գուք, սիրելի Հայոց, Նորիկոց Եկեղ. մասնէց զիս ուստիքի ցաւոց մէջ խօֆ էց: Զինդն և յիշի հոգ, անոր համար խորհուրդներու զիս կը չըրշարեն ու անհաւաքիս կը թուն: Կրտեօք սպազմելով առ բանական մահապահ պատասխան Էս շնորի: Աշակէն ճանապարհութեան մէջ որսու կը ճէմէ, Ծափաց վայ լով կ'ուղիէի, թէ կ'ուղի առ ող լոյսնի է որ նշանաւոր սերագործ մին է:

“Անգարուտ, որդեակ, միթթառուէ, զալց օս-
քախով և առել Գյուղակ, և Շապհին պատճենթիւնն
իրեն պատճենից եւսէ, ու բախուցիր, և լըրդ, զառ,
որոշեածէն Ալարաց բարի քրիստոնէի մը պէտ մեռուա-
ճուն ունո՞ւ արքանախառն մահուան տեհնէն բն պատճենա-
չեն. Կրուստուուցին Հրամնը կառարկեցիր, Երիբր
չառ ծանր տնձկութիւններ աղասիցիր: Երին թա-
փողն արքան ալ, կըս: Ու Գյուղը, պատի թափուի:
Արշաք հոգոց ու արքին թափեց Արքաց: . . . Առ բար-
գիւեր իր քոյն եւ: անո՞ւ անզ տնձնո՞ւայ ինուս օդապը՝
ասուսած ոյին բանցին միջան: Դէօ զնեւ ու բառու-
թուեցան: Եյս մը մէն ապրաւուէ մը և զջոցած մե-
զուսիր մը պէտ հագւած մէր թառ: Մասծէ, սփերի
Արդ, թէ որ Ալարաց աղաս մասզու բարը, անզ շա-
նորդ մէս ցըթիւն ու: Կորպատեր պիտի շարժնակէր եւ
անո՞ւ իր յանցանքենին ալ օրէ օք պիսի որ առէ ինպայն
ու հնարքանցին: Ո զիսէ, կրեար բիւալ որ բանիւն
ենչու անը, մըրու մ'անզանզի մէջ գահապեսէիրով՝
մէանէր, երբ որ արքանութիւնն անու ունիւրը զէն
բացառ չէր: Են տանեն իր ունիւրը որ գործակիցները
պինը կը պաշարեն կամ թէ քոյդի այ պինը թիւ որ

առողջ կը գտնեցինք . ան և ամսանկ օրու պարզեցի
կը բար . Տաղական օգնութիւնն ու Առողջության շնորհ-
քը չափանիւրը հաջող ու մարմանը ալ կը կրառակե-
մարք : Ենչ էրուս , ան պիտի՞ւ թէ ու հիմնիւրանին
աղջկէ :

11. սու, առաջ վարդ, ու աչքեն քափի ու ար-
գոհանութեան ու արախութեան փարփակն կամիլլ-
եաբեց. քիչ մէ եարդն ալ խօսքը շարանակեալոց՝ Հայոք,
ըստ զօտք հրեշտակին մը պէս մեռ կենաց վերջնին ժո-
մերը քողցրացոցիք. զնոքը ընթառ կուպանքների
ու ծանր զոյն աներէ աղասեցիք: Թաղ տաւեր, սիրելի
հոգը, որ ես ալ ձեր զիրիկ գոտով՝ ցաւերէս տղասահի
ու ինձի համար ոյ խնդրեցեր երկիրէս որ ձեզի պա-
րզած, հաւաքոր ու բայս երեքը ընդունացնեմ, մա-
նուանդ կենաց վերջնին ժամերը:

Գիտութեան գործութեան մասին:

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ

Տեղական թուսաց զարբած բանած երկիրը-
ներուն ընդհանուր առողջապահութիւնը կ'ընէ, զորն
որ հայ կը թարգմանենք մեր ընթերցաններուն նշյալ
երկիրներան փոյտ ճիշդ գործադրութիւնը ապահով հանուր:

Պատարաքիան (Պատան Ռաբուր) ուժից որ հիմնաց
Առաջաց զարբ դեպ ի Տաճկի երկիրը յառաջ կը
քայէ, մինչև 1812 Օսմաննեան կայսրութիւնն էր
վերաբերեր, իսկ ոյզ ժամանակ Պատրիարքի գոշին-
քով Առաջապահ անցաւ, և ո երկիրը կ'իշխաց Ճնիւես-
գեր ու հրութ գետաբռան մէջ, որպէս մերօքը Կո-
լուց ու Աւնիքի մէջ դանուք զետ կը մննէ:

Ականոնաբայի ստացումը Առևաց շատ օգուտ
Ներ կրնաց, յառաջ քերիլ. Օսմաննեան տէրութեան
Տես գժառաթիւն մը ունեցած տուն, վասն զի ա-
ռանց արգելքի ու լըսի Անվարիսայի գուռուը (Օս-
մաննեան երկրորդ) կրնան մանել, Դանութի Հարու-
տիքի հօդնանեւ Խամսիլ բաղբեն անցնելով, որն որ-
իրենց կը վիրաբերի: Աւելի հոգմանէ Երասմը գետա-
անցնելով, Մոլոր Մորուխի կրնան տիրել, որն որ-
աս գետին ու Դամանիլուանիսայի իւռեւերուն մէջ կի-
նաց: Էաչ աս երկրին մայրաբազարը՝ Երասմ գետեն:
Կ փարասին միայն Տեսու է: Երասմ գետին երկող-
ութեամբ Առասաց անեցած զիրքն իրենց զե-
րութիւն կու առ, նցին գետեն նաև Դամուք մօնե-
լու տեղըն ալ, որն որ Կալացի մաս է, անդին անց-
նելու, որով Ապրիքիսայի գաշտն իրենց ձևաքը կո-
տոց ոն գաւառը որն որ Ապրուխիսի Հարտացին
կողմէ կ'ինա:

Վաս անգամն առաք թրուժ գետեն Հասիսի
լուսեն անցան, որն որ նրամին ձախ թերեն փայտ
փարբիկ գիւղ մըն է, եւ եաշն ու կալացն հուա-
սար հեռաւորութիւն ունի, ու զեպ ի Պուրդիշը
ու պարիսցի մայրաքաղաքը Խորբաց ունի: Այս եօնի ը-
օրուան և ընթաւոց զայրը նշյն մայրաքաղաքը կրնան
հանի՞ :

Ա արագիսն ընդարձակ ու բարերէր երիմիր մըն
է, Հերմանչզատի (Կրասնիլուանիս) լեսներն իրեն
բնակն ու հման աւնենալով հրւսիսի կողմանէ, խոր
հարացն կողմանէ ալ Դանուոր գետեն լուսնածե,
բողորուած մինչեւ Պրայզել: Հասուղ իր դաշտերը
Պոլտահայի երկրին հետ կը միանան:

Վաս ենկու պատառներն աւ իրենց ստորագետն

Հայոց գառաւեսքը ոչ լինաց քաղաքացան
սահմանադրութիւններն ու իրենց առանձին իշ-
խաններն ունեն, որով Հասկուուր կը կազմի: Ասպար-
աւ երկու գառաւը թէ բնական գրի: Թէ բր-
դերուն ու թէ լուսուն ու բնակաց սովորութեանց
նկատմանին, մեկնեկա, չես ունեցած նմանութեան
համար՝ սովորաբար իրեւ ընդհանուր անուան: Ու-
շահագուղան կը կազմի:

Առ երկրին ջամկաց ու Խուսի հետ աւնշցության յաբաքերութեանց վրայ խօսեն ազ հարկաւոր կրամակները : Խարձագագցն Գուռը յաւաշագցն միայն նոյն պիտուղը քաղաքներուն մէջ պահապան գուցը կը պահէր, ու տերութեան վճակը Համար տուցը տունելու և Հարկապահութեան ընկերութիւնը հայէ՝ յանձնուծ էր Համայնքապերութիւն, որոնք բարձրաց առ Գունդեն կը պահէին : Առ իշխանները՝ որոնք Գեների ազգակրեն կ ընտրուեն, իրենց կեղեկիւնը գործիք կ'առնան ին Ելքանիսոցի գոյ աւագակ ու աւագառութեան վարժած զօրքը : Առ աւոսի ինաւանկաց թեամբ՝ պն որ խեղճ երկրագործները վիրջն յառհասութեան մէջ կը զգէր, երկիրն երթալազ առ բանակուր, եւ աննարդի ու պայտ վրա կը Խու-

բաւում կը կու, առյ օ ողովագետն զարթանէ եղածք գանց-
դասներուն միջնորդ ըլլովու : 1826ին Աբքիրանին
դաշներով, առ թեւութիւնը փախանորդ ունենալու
իրաւանց փօխուեցաւ . մերջապէս 1828ին պատ-
րապին վերջն, որ տաեն Առաւար Տիեպիչին զօրախ-
րութեամին պալքաններն անցան, որն որ կասան-
գնուապամն նախապարհապն էր, ալ առ իշխուան-
թիւնները Առաւար կողմանէ միավոն գրաւուեցան :
1829ին Աբքիրանու պորին դաշներով Առաւարն ազգին
իրաւանց ու որածնութեանց երաշխառ որ պատ-

կուսակցութեան վրա պահանջմանը բլինդու կերպարանուք իրաւունք ձեռք ձգեց։ Առաջին առ միջնութեան երկայն ատեն նշյալ իշխանութեան հետքը պարսպ գրաւած կեցան, մինչեւ որ բարձրագոյն Դուռը պահպանուած պատշերավմի ծախքը վճարեց։ 1834ին բարձրագոյն Դրան գործ ակցութեան ամբողջ կանոնագրութիւններուն, նոյն իշխանութիւն-

լուսագործությունը պահպանվել է մի քանի ժամանակակից տարբերակներուն և առանձին սահմանադրություններուն մի պատեզատակ է առաջանալ: Արդու իշխանությանց Հոստիտուտիներն այլ պրարհներու ժողովքով ու Առաջի հումանիտար ետք ցիեան պիտի ընտրուեին, ու Հանդեքքառուութիւնը (Investiture) բարձրագոյն Դուռին պիտի ընդունին, որուն միանց ուժային շոփաւոր տուրք մ'առ որի ու վճարեին: Առաջի իրաւուցքն առ ժամանակին ետքը իրեն պաշտպանական իրաւունքը ճանչուից: 1848ին ռամկապետական շոփավաճուցնեան աշխատարեր մոլոքութիւնը, ինչպէս յայսոնի է, Գործադրությն՝ Վեհապետութիւն, Ա տարիա, Հունի տրիա, և վերքազելու Աւլահ-Պուր վրան ալ սնցան: Առավել նոյն ժամանակիները կաշ ու Պուրել քաղաքները գրգռուած քողաքական խուօժութիւններն արգելու ու Շունչելոյ հարկաւոր սեպակյ, ու նոյն իշխանութեանց մեջ կարգ կամուն ու խաղաղաթիւն Հաստատելու համար՝ զգացավ նայն երկիրները բանեց: Խորձագոյն դուռնեն առ նոյն իշխանութիւն Համար Առաջաց պղպարպութիւնը ըլլարով՝ քիչ մը ետքը Առուսք եռ քաշություն, ևս առ առիմի: 1849ին Ապրիլի 1ի պաշտամանը դաշնադրութիւնն ականց, որով երկու տէրութեանց ոլ նցն իշխանութեանց Անդրբն ինսովութեանց առեն պատրիարքի միջամտությունը ըլլարու իրաւունք կը տրուի, սահմանելով միանդ ամեցն որ երկու տէրութիւններն ալ Յա.000 զօրքեն առել են եւ կանունուի:

Վահ երկիրն առ Հասարակ գաղտույին է ու շատ գետաքը կ'ոռոգուի, որոնք Հայութն զեղ ի Հարա վաղերով՝ Դամուք գետ կը ճանին: Երկիրն աշխարհագրական լցունութիւնը Ասմարական Անձնութիւնի Հաւասար է: Ըստորոշ կորդի բերրի է, արջառուքութութիւնը շատ ծաղկած է եւ բանակի մը Համար առան պաշտը կինոց ճարել: Տարածութիւնն ու կարգաւորեան որենսուրութիւննը՝ պեղացոց վիճակը շատ լաւցուցին: Անընն քամ առարան միջոցն մէջ՝ երկրադրութիւնը, արուեստներն ու քաղաքակրթութիւնը հսկայակացը՝ յառաջազրին մէնքն անեցնան: Քենակիցք, օրոնք Խոհոնն ի կազուն, լատիններն է յառաջ եկած՝ խոպիրենի նման ընդու մը կը խօսին: Երենք Ցըսպիանու կայսեր Կակիայի աշխարհակալութիւնն է եաբը Պատորի Շնորհացին կողմէրը Հասաւատած լեգէններէն սերածն: Եւաշ 40,000 բնակիչ ունի. Նցն քաղաքը փայտ շինուած է, բաց ի մէկ քանի մէծ շնչերէ: Պարբեսայի (Պատուան) մայրաքաղաքը, 80,000 բնակիչ ու 300 եկեղեցի, շատ պղղաներ ու զանազան ուսումնական հասաւատթիւններ ունի: Ըստորոշ կիթութիւնը մեղացր ոց հորուսական բունքն մէջ շատ շատ տարածուեցաւ ու յառաջ գեցաց: Որոնց զրելինք ամենն ալ գաղցիերէն կամ խոտերէն դիսեն: Ասունց շատերն իրենց ուսումը հասարեցադորեցը համար Պարիզ կամ ուրիշ մայրաքաղաքներ կ'երիւնան: Վերջապէս ասիկա մասնէ ժողովուրդ մըն է որն որ քաղաքակրթութիւնն մէջ նոր ի լոյն եկած է, ու Եւրոպայի մեջցոյ մասն Համակրթեան արժանի է:

REFERENCES

中華書局影印

Ամպերամ 100 միլի աշխ թակեր —	արձ. ֆիբր. 2 տվյ.
Անուսար 100 միլի աշխ ֆիբրի 119 $\frac{1}{2}$..	1/2 ..
Բիունու 300 թակեր ֆիբր. 109 $\frac{1}{2}$..	2 ..
Անուս 1 թակեր պէքի 10.41 ..	1 ..
Համարակ 100 պահապ թակեր —	2 ..
Մարդում 300 ֆիբր. 128 $\frac{1}{2}$..	2 ..
Միջակ 300 առարկան ֆիբր. 108 $\frac{1}{2}$..	2 ..
Վայրի թակեր 300 ֆիբր. 128 $\frac{1}{2}$..	2 ..
Վիճակ 120 ֆիբր. 108 $\frac{1}{2}$..	3 ..